УДК 371.134+687(07)

Ольга Єжова,
кандидат технічних наук,
доцент кафедри теорії і методики
технологічної освіти, охорони праці
та безпеки життєдіяльності
Кіровоградського державного
педагогічного університету
імені Володимира Винниченка

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ НАСТУПНОСТІ В НАВЧАННІ ТЕХНОЛОГІЇ ШВЕЙНОГО ВИРОБНИЦТВА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ТЕХНОЛОГІЙ В СИСТЕМІ «ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД – ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД»

Стаття присвячена проблемі взаємозв'язку між різними етапами безперервної освіти в системі «професійно-технічний навчальний заклад – вищий навчальний заклад». В результаті проведеного якісного аналізу навчальних програм з предмету «Технологія швейного виробництва» педагогічного вузу та ПТНЗ встановлено, що існують педагогічні передумови для суттєвого скорочення часу на вивчення випускниками ПТНЗ у вузі даної дисципліни.

***Ключові слова**: наступність, технологічна освіта, технологія, швейне виробництво, професійно-технічний навчальний заклад.*

Статья посвящена проблеме взаимосвязи между этапами непрерывного образования в системе «профессионально-техническое учебное заведение – высшее учебное заведение». В результате проведенного качественного анализа учебных программ по предмету «Технология швейного производства» педагогического ВУЗа и ПТУЗ установлено, что существуют педагогические предпосылки для существенного сокращения времени на изучение выпускниками ПТУЗ в ВУЗе данной дисциплины.

***Ключевые слова:** преемственность, технологическое образование, технология, швейное производство, профессионально-техническое учебное заведение.*

The article is dedicated to the relationship between different stages of continual education in the «vocational-technical school – higher educational establishment». The article defines, that as a result of conducted qualitative analysis of educational programs on the subject of «The technology of clothing manufacture» in pedagogical university and vocational schools establishes educational preconditions for a substantial reduction the time for learning that discipline by the graduates of vocational schools in the University.

***Key words:** succession, technological education, technology, garment manufacturing, technical and vocational education.*

Одним з перспективних напрямів розвитку сучасної освіти є створення системи безперервної професійної освіти. Державна цільова програма розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 роки серед завдань і заходів з виконання даної програми містить, зокрема, «розроблення переліку споріднених професій та спеціальностей, за якими може здійснюватися підготовка фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем «молодший спеціаліст» у вищих професійних училищах ... та вищих навчальних закладах I–II рівня акредитації» [1].

Значну частину навчального плану підготовки бакалавра технологічної освіти становлять дисципліни, які можна умовно об'єднати до блоку «Швейне виробництво». В одній академічній групі з вчорашніми школярами професію вчителя технологій опановують випускники професійно-технічних навчальних закладів (ПТНЗ) швейного профілю, які мають високі розряди з однієї або двох професій – традиційних для швейної галузі «Швачка», «Кравець», «Закрійник», або нової «Оператор швацького устаткування». В контексті системи безперервної професійної освіти логічно припустити, що зміст навчання бакалавра технологічної освіти також має відрізнятися для студентів-випускників шкіл та кваліфікованих робітників.

Проблема взаємозв'язку між різними етапами освіти упродовж багатьох років досліджувалася вітчизняними та зарубіжними науковцями. Питанню наступності в педагогіці професійної освіти присвячені роботи провідних науковців (С. Я. Батишева, А. В. Батаршева, А. П. Беляєвої, А. В. Литвина, Ю. А. Кустова, В. Н. Мадзигона, Н. Г. Ничкало, Л. З. Тархан тощо).

В. О. Радкевич, розглядаючи різні аспекти створення Національної рамки кваліфікацій [2], відзначає важливість науково обґрунтованої державної політики сприяння навчанню протягом усього життя, зокрема «удосконалення системи перенесення кредитів».

В підручнику [3, с. 56] серед завдань по створенню системи безперервної професійної освіти відзначена розробка інтегрованих освітніх програм початкової, середньої, вищої та додаткової професійної освіти.

Недослідженою залишається проблема забезпечення педагогічних умов безперервної професійної підготовки, першим етапом якої є навчання в ПТНЗ швейного профілю, а наступним – продовження навчання у вищому навчальному педагогічному закладі за напрямом підготовки «Технологічна освіта».

Мета роботи полягає в дослідженні педагогічних умов для забезпечення безперервної професійної освіти в системі «ПТНЗ швейного профілю – педагогічний університет».

Для реалізації мети поставлені такі завдання:

- проведення якісного аналізу навчальних програм з технології швейного виробництва педагогічного вузу та ПТНЗ;

- розроблення рекомендацій щодо оптимізації навчальних програм ВНЗ для випускників ПТНЗ швейного профілю.

В роботі представлені результати дослідження педагогічних умов диференціації змісту освіти з основ швейного виробництва майбутніх вчителів технологій – випускників ПТНЗ швейного профілю. З даною метою проведений порівняльний якісний аналіз навчальних програм з технології швейного виробництва. Аналіз полягав у співставленні змісту програм та кількості годин, передбачених для вивчення окремих тем та розділів програми кваліфікованим робітником вищого кваліфікаційного розряду відповідної професії, зі змістом та кількістю годин зі схожих тем для підготовки бакалавра технологічної освіти. Для цього проаналізовані навчальна програма дисципліни «технологія швейного виробництва» підготовки бакалавра технологічної освіти КДПУ ім. В. Винниченка та типові навчальні програми таких предметів: «технологія виготовлення одягу» згідно державних стандартів професійно-технічної освіти ДСПТО 8263.2-DB.18.10-2008 (швачка), ДСПТО 7433.2.D 18028-2006 (кравець), ДСПТО 8263.2.DB.18.20-2008 (оператор швацького устаткування), а також «технологія розкрою» згідно ДСПТО 7435.2.D18024-2006 (закрійник).

За змістом навчальний матеріал вказаних програм можна умовно поділити на чотири змістових модулі:

Модуль 1. Способи з'єднання деталей одягу.

Модуль 2. Технологія по вузлового оброблення деталей швейних виробів.

Модуль 3. Способи оброблення швейних виробів.

Модуль 4. Організація розкрійного та швейного виробництва.

Розподіл на модулі є умовним, оскільки, наприклад, при вивченні тем «Технологія виготовлення швейних виробів» та «Особливості обробки виробів з різних матеріалів та підвищеної складності», які віднесені до модуля 3, неминуче розглядаються питання оброблення окремих технологічних вузлів, що формально стосуються модуля 2.

В табл. 1 наведені кількісні результати співставлення вказаних вище навчальних програм. При цьому ресурс часу на вивчення деяких тем сгрупований, наприклад, теми «Ручні роботи» та «Машинні роботи» об'єднані під загальною назвою «Ниткові з'єднання».

З табл. 1 наочно видно, що з низки тем та модулів кількість годин у ПТНЗ (графи 4–7) перевищує відповідну кількість годин у ВНЗ (графа 2). Такі числа виділені **напівжирним підкресленим** шрифтом.

Наприклад, на вивчення теми «Ниткові з'єднання» для професії «Швачка» та «Кравець» передбачено загалом відповідно 23 та 18 годин проти 14 годин у виші. Суттєво перевищує ресурс часу на вивчення у ПТНЗ «Технології виготовлення швейних виробів» для професій «Швачка» та «Кравець», «Настилання та розкрій матеріалу» для професії «Закрійник» та «Оператор швацького устаткування», «Технологія

оздоблення швейних виробів» для професії «Кравець». Крім цього, в навчальній програмі з технології для всіх професій швейного профілю передбачена відсутня в програмі ВНЗ тема «Особливості обробки виробів з різних матеріалів та підвищеної складності» обсягом від 2 годин для оператора швацького устаткування до 27 годин для кравця. Менший ресурс часу на вивчення деяких тем у навчальній програмі професії «Закрійник» зумовлена тим, що навчання за цією професією здійснюють особи, що мають не менш як третій кваліфікаційний розряд за спорідненою професією, отже фактично мають відповідні знання й вміння з даного предмету.

Час на вивчення окремих тем в ПТНЗ перевищує час на аудиторні заняття з відповідних тем майбутніх вчителів технологій, але менший ніж загальна кількість годин у вузі (такі числа виділені підкресленим шрифтом). Це, зокрема, такі теми як «Волого-теплові роботи», «Технологія оброблення окремих деталей та вузлів» тощо.

Таким чином, зміст навчальних програм з означених тем в ПТНЗ цілком відповідає вимогам вищого педагогічного навчального закладу, що зумовлює можливість суттєвого скорочення часу на їх вивчення у вузі з використанням різних форм самостійної роботи, використовуючи посібник [4], рекомендований Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України як навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів.

Таблиця 1

Порівняльний аналіз змісту дисципліни «Технологія швейного виробництва» в навчальних закладах різних типів

Назви змістових модулів і тем	**Кількість годин**					
	бакалавр технологічна освіта		**швачка**	**кравець**	**закрій-ник**	**оператор швацького устат-кування**
	всього	в т.ч. ауд.				
Модуль 1. Способи з'єднання деталей одягу						
Ниткові з'єднання	14	8	**23**	**18**		6
Клейові з'єднання	7	3	2	2		
Зварювальні з'єднання	3	1				
Заклепувальні з'єднання	2	0				
Волого-теплові роботи	6	0	2	2		3
Разом за модулем 1	32	12	27	22	0	9
Модуль 2. Технологія повузлового оброблення деталей швейних виробів		0				
Технологія оброблення окремих деталей та вузлів	54	30	36	27		24

Технологія оздоблення швейних виробів	6	2		**13**		
Разом за модулем 2	60	32	36	40		24
Модуль3. Способи оброблення швейних виробів		0				
Технологія виготовлення швейних виробів	56	30	**121**	**165**		3
Особливості обробки виробів з різних матеріалів та підвищеної складності		0	**27**	**26**	**10**	**2**
Разом за модулем 3	56	30	**148**	**191**	10	5
Модуль 4. Організація розкрійного та швейного виробництва		0				
Настилання та розкрій матеріалу	8	4	4		**22**	**32**
Технологія пошиття одягу з примірками	6	2		**6**	**6**	
Оцінка якості швейних виробів	6	2		4	2	
Організація швейного виробництва	6	2			3	
Разом за модулем 4	32	12	4	10	**33**	**32**
Інші теми		2	1	6	4	
Усього годин	**180**	**86**	**216**	**269**	**47**	**70**

Оскільки кількість годин на вивчення технології оброблення елементів, деталей та вузлів не конкретизована в державних стандартах професійно-технічної освіти, ці теми згруповані під назвою «Технологія оброблення окремих деталей та вузлів». Аналізуючи змістове наповнення вказаної теми, можна відзначити, що перелік деталей та вузлів, оброблення яких слід опанувати учням ПТНЗ та студентам ВНЗ, в цілому ідентичний (табл. 2). В навчальній програмі з технології для професії «Закрійник» вказана тема не передбачена.

Таблиця 2

Порівняльний аналіз об'єктів вивчення теми «Технологія оброблення окремих деталей та вузлів» в навчальних закладах різних типів

Деталь, вузол	**Наявність в навчальній програмі**				
	бакалавр технологічна освіта	**швачка**	**кравець**	**закрійник**	**оператор швацького устаткування**
Формоутворюючі елементи	+	+	+	–	+
Дрібні деталі та кути	+	+	+	–	+

Застібки	+	+	+	–	+
Кишені	+	+	+	–	+
Коміри	+	+	+	–	+
Рукави	+	+	+	–	+

Співставляючи об'єкти вивчення теми «Технологія виготовлення швейних виробів», можна відзначити, що перелік швейних виробів, оброблення яких вивчають майбутні швачки та кравці, суттєво перевищує відповідний перелік для майбутніх вчителів технологій (табл. 3).

Таблиця 3

Порівняльний аналіз об'єктів вивчення теми «Технологія виготовлення швейних виробів» в навчальних закладах різних типів

Виріб	**Наявність в навчальній програмі**				
	бакалавр технологічна освіта	**швачка**	**кравець**	**закрійник**	**оператор швацького устаткування**
Спідниця	+	+	+	–	–
Штани	+	+	+	–	–
Сорочка чоловіча	+	+	–	–	–
Сукня	+	+	+	+	–
Жакет жіночий	+	–	+	–	–
Піджак чоловічий	–	–	+	–	–
Столова, постільна, натільна білизна	–	+	+	+	–
Жилет	–	+	+	–	–
Пальто демісезонне	–	+	+	–	–
Пальто зимове	–	+	+	–	–
Вироби з хутра	–	+	–	–	–
Корсетні вироби	–	–	+	+	–

Підсумовуючи результати порівняльного аналізу змісту дисципліни «Технологія швейного виробництва» в навчальних закладах різних типів, можна зробити висновок про значно більший обсяг навчального матеріалу та ресурсу часу, передбаченого на його опанування, в ПТНЗ для професій «Швачка», «Кравець», «Закрійник» порівняно з бакалавром технологічної освіти. Це створює педагогічні передумови для можливості суттєвого скорочення часу на вивчення випускниками ПТНЗ у вузі «Технології швейного виробництва».

Значне скорочення часу на вивчення вказаної дисципліни у вузі оператором швацького устаткування можливе за умови виконання практичних робіт або індивідуального завдання з теми «Технологія виготовлення швейних виробів» та окремих питань, що відсутні в навчальних програмах ПТНЗ для цієї професії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державна цільова програма розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 роки. Додаток 2. Завдання і заходи з виконання Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://mon.gov.ua/ua/activity/education/technical-education/derzhavna-tsilova-programa-rozvitku-profesijno-tekhnichnoji-osviti-na-2011-2015-roki/
2. Радкевич В. О. Проблеми професійного навчання кваліфікованих робітників для потреб інноваційної економіки [Електронний ресурс] / В. О. Радкевич // Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка : зб. наук. праць / Інст-т проф.-тех. освіти НАПН України. – К. : Вид-во ІПТО НАПН України, 2012. – Вип. 3 – С. 5–10. – Режим доступу : http://www.ipto.kiev.ua/files/pdf/naukoviy_visnik/naukoviy_visnik_3/index.html
3. Профессиональная педагогика : учебник для студентов, обучающихся по педагогическим специальностям и направлениям / [А. М. Новиков, Б. С. Гершунский, Е. Г. Осовский и др.] ; под ред. С. Я. Батышева, А. М. Новикова. – [3-е изд.]. – М. : Изд-во ЭГВЕС, 2009. – 456 с.
4. Єжова О. В. Технологія оброблення швейних виробів : навчальний посібник / О. В. Єжова, О. В. Гур'янова. – Кіровоград : Лисенко В. Ф., 2013. – 236 с.